

Disputatio medica inauguralis de dysenteria

<https://hdl.handle.net/1874/345234>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE

32.
DYSENTERIA,

QUAM,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. JOHANNIS LEUSDEN,

Philosophiæ Doctoris, & Linguae Sanctæ in Illustri
Academia Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, & Nobilissima
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus, Prærogativis &
Privilegiis, ritè & legitimè consequendis,

Eruditorum examini subicit

ANTONIUS à LEEUWEN, Roterod-Batav.

Ad diem IV. OCTOBRIIS, horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lcc xciii.

Præstantissimo, ingenuo, & probitate conspicuo

V I R O,

**D. ANTONIO à
LEEUWENHOECK,**

admirandorum Naturæ, per exquisitissima mi-
croscopia, perscrutatori indefesso, Regiæ societati
in Anglia conscripto membro, Avunculo in æter-
num venerando,

NEC NON

Reverendo, Doctissimoque V I R O,

D. JOHANNI TEXELIO,

L. A. M. Phil. Doct. Gr. Ling. & Eloquentiæ in
Illustri Scholâ Rotterodamensi Professore, ibidem-
que Verbi Divini Ministro Fidelissimo, Scholæ
Erasmianæ Curatori vigilantissimo, summâ cum
reverentiâ honorando,

Hanc Medicam Dissertationem

Offert & inscribit

ANTONIUS à LEEUWEN

Auctor.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
DYSENTERIA.

THESIS I.

X tot diversis, quibus humanum genus affligitur, affectibus, mihi pro gradu Doctoratus disputaturo, Dysenteriam præ cæteris omnibus eligere potissimum arrisit: quam idcirco pro ingenii mei modulo exponere animo constitui.

I I.

Est igitur *Dysenteria*, quæ & intestinorum difficultas dicitur, *frequens & cruenta alvi dejectio, cum ventris dolore ac torminibus, ab humoribus acris originem trahens.* At *Dysenteria* nomen

A 2

apud

apud nonnullos plerumque sumitur pro omni cruentâ alvi dejectione : striete tamen & proprie eam tantum alvi fluxus sanguinolenti speciem significat , quæ ab ulcere intestinorum oritur.

I I I.

Partes affectæ in Dysenterîâ sunt intestina , aliquando tenuia , aliquando crassâ , aliquando utraque simul , excepto uno recto , quo similiter affecto est *Tenesmus* ; perpetuus nimirum desidendi ac dejiciendi conatus , qui nihil aliud est , quam Dysenteria in intestino recto.

I V.

Quod attinet ad species Dysenterîæ ; quatuor cruentæ dejectionis species propono , quibus etiam Dysenterîæ nomen communiter tribuitur.

Prima est , quando propter aliquam corporis partem præcisam , aut intermissam aliquam exercitationem , aut sanguinis evacuationem per alias partes , puta nares vel uterum , suppressam , sanguinis copia luxurians per vasa mesaraica ad intestina detruditur , & per alvum evacuatur.

Secunda est , quando propter Jecoris imbecillitatem sanguis aquosus , & loturæ carniûm similis excernitur.

Tertia est , quando sanguis melancholicus , & splendens ejicitur , qui propter nimiam moram in Hepate aut Liene uestionem concipit , & cum humore melancholico permixtus est.

Quar-

Quarta est, ubi brevibus quibusdam intervallis ægri cum humoribus & excrementis sanguinem rejiciunt, cui interdum puris aliquid admixtum est, idque cum dolore & torminibus, quibus intestinorum ulcus arguitur, & hæc est proprie dicta *Dysenteria*, de quâ tantum agemus.

V.

Causæ hujus affectus internæ, sunt humores acres & mordaces, sale fixo ac lixivioso constantes, sive e ventriculo aut intestinis, e bile, succo pancreatico, aut chylo corruptis, collecti, aut aliunde ad ea delati sunt, qui ad intestinorum plicas depulsi, eorum tenella vascula disrumpunt ac erodunt, e qua corrosione in principio hujus morbi sanguis effluit: sed non omnis sanguis foras excernitur, verum pars aliqua intra tunicas intestinorum manens, ibidemque stagnans & putrescens, ulcus producit; quod ab excrementis intestinorum præterlabentibus continuo irritatur: è quo ulcere ita producto materia purulenta, ac mucosa simul cum sanguine, ad nutritionem intestinorum delato, ab ægris excernitur cum gravissimis torminibus.

VI.

Causæ externæ *Dysenteria* sunt, quæcunque humores acres & vitiosos generare possunt, vel jam genitis pravam illam dispositionem, *Dysenteria* excitandæ idoneam, inducere.

Inter illas primum locum tenent cibi acriores, vel

putredini valde obnoxii, ut fructus horarii, & alii omnes, qui non satis maturi dovorantur.

Idem præstant aquæ valde crudæ, nec non venena, ut auripigmentum, arsenicum, mercurius sublimatus, colocynthis, incaute videlicet usurpata.

Item prava aëris dispositio ad Dysenteriam efficiendam quam maxime efficax est. Sic Hipp. dicit *Aph. 11. sect. 3.* si hyems plus justo frigidior & siccior extiterit, ver autem pluviosum & austrinum, æstate futuras esse Dysenterias. *Et aph. 12. ejusdem sectionis,* si hyems admodum austrina fuerit & pluviosa, ver autem siccum & aquilonium, Dysenterix producendæ tempestates illas esse maxime idoneas. Peculiare namque aëris vitium, Dysenterix generandæ idoneum, reperitur in epidemicâ Dysenteria, quæ aliquando pestilens est, ac valde perniciofa, aliquando verò minus infert periculum. Ad hanc etiam classẽ revocandum est contagium, quod ab ægrotantium excrementis exhalat, & suam sæpe labem adstantibus communicat: imo verò, si talia excrementa in latrinas effundantur, multos ejusdem familiæ inficere solent.

V I I.

Quæritur etiam inter auctores, quidnam sit illud mucosum, quod in magnâ copiâ plerumque in Dysenteria excernitur, sanguini, aliisque humoribus permixtum. Quidam putant esse pinguedinem intestinorum abrasam; alii mucum, quo intestina oblinuntur ad faciliorem transitum excrementorum: alii pituitam à cerebro aliisque partibus defluentem; alii pus ex visceribus

ribus manans. Nos vero statuimus hanc mucosam substantiam nihil aliud esse, quam intestinorum excrementum præternaturale. Quia intestina labefacta & a naturali constitutione sua dejecta, proprium alimentum rite convertere nequeunt in suam substantiam, sed illud imperfecte assimilando in mucosam illam substantiam commutant, quæ cum nutritioni illorum inepta sit, foras expellitur.

VIII.

Quod attinet ad signa Dysenteriae diagnostica; illa in principio proposita sunt, Ex. G. quando adest frequens & cruenta dejectio, cum dolore & torminibus ventris. His accedunt plerumque febris, vigiliae, sitis, fastidium cibi, & alia multis morbis communia. Sed quia ex differentiis non constat, quænam intestina sint affecta: hoc tamen à multis Auctoribus creditur, nempe si intestina tenuia sint affecta, dolor erit acutissimus, quia magis membranosa sunt, nec statim post dolorem excrementa deponuntur, & deposita jam magis cum sanguine pureve sunt permixta, quam quidem evenit, ubi crassa solummodo sint affecta intestina; nam tum dolor obtusior, statimque post dolorem excrementa excernuntur, nec ita cum sanguine pureve permixta erunt. Si vero utraque intestina sint affecta, primo dolor acutissimus, deinde obtusior erit; excrementa cum sanguine pureve erunt permixta, & simul excrementis cruor & materia purulenta supernatabit.

I X.

Prognosis hujus affectus in hunc modum instituen-
da est. Si tenuia intestina exulcerentur, majus est
periculum; quia hepatis viciniora bilem synceriores re-
cipiunt. Dysenteria ab atrâ bile, aut cibus acerbis pro-
veniens, facilius curatur.

X.

In Curatione primo corpus expurgandum est, idcir-
co conveniunt pulveres ex Rhabarbaro, &c. V. Gr.

℞. Rhabarbari el. ℥ij.
Ocul. cancr. crud. gr. xv.
M. F. Pulvis.

Vel præscribatur hic Haustus.

℞. Rhabar. el. ℥iſſ.
Infund. calide per noctem
in ſ. q. aq. Hordei. mane
factâ expressione add.
Syr. Cichorei cum rbæo ℥vj.
Aq. Cinamomi ℥iſſ.
M. F. Haustus.

Si Febris adsit, & vires constant, vena secanda est.
Si intestina crassa maxime laborant, valde conveniunt
Clysteres lenientes & anodynii. V. Gr.

℞. Sum. Hyperici Mis.
 Coq. in f. q. Lactis d. ad 3vij. col. add.
 Theriaces andr. ʒiij.
 Ol. Hyperici. ʒiʒ.
 M. F. Clyster.

Postea deveniendum ad Astringentia: convenit itaque tale conditum, de quo patiens subinde sumat particulam magnitudinis nucismoschatae.

℞. Conf. Rosar. rubrar.
 Mvae Cydoniorum an. ʒj.
 Diascord. Fracast.
 Rob Acaciae an. ʒiij.
 C. C. ppt. ʒj.
 Mastichis,
 Sang. Dracon. an. ʒʒ.
 Syr. Papav. alb. q. s.
 M. F. Conditum.

Conducit etiam talis Mixtura cochleatim utenda.

℞. Ag. Plantag. ʒiij.
 Cinamomi ʒvj.
 Acet. Stillat. ʒiv.
 Diascord. Frac. ʒiʒ.
 Coral. rub. ppt. ʒj.
 Sang. Dracon. Gr. xv.
 Syr. Myrtini ʒvj.
 M. F. Mixtura.

Vel praescribatur hic pulvis.

℞. Rad. tormentill. ℥vj.
 Nuc. Mosch. Mastich. el. an. ℥ij.
 Spec. Diatrāgacān. fr. ℥ij.
 Coral. rubr. ppt. ℥j.

F. Pulvis subtilis, & sumat ager sapius in die quantum acumen cultri capere potest cum jusculo vervecino.

Conducit quoque tale apozema, de quo patiens subinde bibat Cyathum.

℞. Rad. Consolid. maj.
 Tormentilla an. ℥j.
 Herb. Alchymilla, plantag.
 Sum. Hyperici an. m.j.
 Rasur. C. C. ℥ij.
 Passular. cum arillis ℥ij.

Cog. in. s. q. aq. ferrata ad ℥xxiv. col. detur usui.

In summo dolore conveniunt Opiata prudenter exhibita. In victu, absente febre, convenit lac dulce coctum, & ex eo confecta pulticula cum oryzā; cibi condiendi cum cydoneis, granatis, morellis, &c. astringentibus; Potus sit paucus, usque amygdalatum, sive talis Emulsio.

℞. Hord. M. ad mollit. coct.
 Amygdal. d. excor.
 Sem. melon. cucumer, an. ℥ss

*Contund. & emulg. cum. aq. Hord. ℥xvj.
exp. add.*

Syr. papav. errat. ℥℥.

Somnus fit longus , & corporis animique quies.

COROLLARIA.

I.

Febris est perturbata sanguinis mixtura , cum pulsu præter naturam frequentiore.

II.

Fœtus in utero nutritur & per os , & per vasa Umbilicalia.

III.

Conceptio fit in ovario.

IV.

Ossa non sentiunt.

V. *Ossa*

V.

Ossa nutriuntur sanguine.

VI.

Non datur Plethora.

VII.

*In curatione Iliacæ Passionis copiosus
absque periculo non exhibetur Mer-
curius.*

